

Cap. XXVII. THEOPHYLACTI ARCHIEP. BVLGAR. IN MATTHAEVM

entem, & assidentem patri. Virtutem enim hic patris. Et nō in terra, sed à cœlo ueniētē.

Tunc princeps sacerdotum discidit uestimenta sua, dicens: Blasphemaui, quid in super egemus testibus: Ecce nunc audistis blasphemiam eius: quid uobis uidetur? At illi respondentes, dixerunt: Reus est mortis. Mos erat ludæis, quando quid intolerabile accidebat, disrumpere uestē. Sic & Caiphas, quasi manifestarius ille blasphemus esset, decepturus populum hoc faciebat, quasi hac ratione cogens alios dicere, hunc reū esse mortis. Veruntamen discite, quod Caiphas rupit uestimenta sua, sacerdotium ueteris legis esse disruptum & ablatum significare.

Tunc expuerunt in faciem eius, & colaphis eum ceciderunt. Alij autem palmas in faciem eius dederunt, dicentes: Vaticinare nobis Christe, quis est qui te percussit? Quando condemnatus est, tunc ignominiosa multa contra eum fecerunt, & expuerunt in eum, obtegēs (ut alius Euangelista inquit) faciem eius. Nam ut prophetam eum habebāt, ideo ita inspuerunt in eum. Colaphizare autem, est manibus percutere, simul incuruatis digitis & pugno cadere.

Petrus uero sedebat foris in atrio, & accessit ad eum una ancilla, dicens: Et tu cum Iesu Galilæo eras. At ille negauit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicas. Quum autē exisset in uestibulum, uidit eum altera ancilla, & ait his qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazarenō. Et iterum negauit cum iureiurando: Non noui hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant, & dixerunt Petro: Vere & tu ex illis es, nam & loquela tua te manifestum facit. Tunc coepit detestari & iurare, quod non nosset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus uerbi Iesu, qui dixerat ei: Priusquā gallus cātet, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amare. Immo timore laborans Petrus, oblitus est promissionum, & humanæ seruit imbecillitati, quasi uita defunctus nescius quid dicat. Intellige autem per Anagogen, quod ab ancilla Petrus reprehenditur, hoc esse humanæ infirmitatis & seruilis affectionis indicium. Donec gallus cantans, illū recordari fecit. Gallus autem est sermo, qui nō finit nos torpere & dormire, sed dicit: Vigila-

te. & Surge qui dormis. A sermone igitur tanquā à gallo quodam excitatus Petrus, egressus est foras atrium principis sacerdotū, hoc est ambitū excæcatæ mentis: & egressus ab insensibilitate, fleuit amare. Quādiu enim erat in atrio excæcatæ mentis, non fleuit, neq̃ enim sentiebat: ubi autem exiuit, sentire coepit.

C A P V T X X V I I.

Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 18.

ANē autē facto, consiliū inierunt omnes principes sacerdotū & seniores populi aduersus Iesum, ut eum morti traderent. Et uinctum eū adduxerunt, & tradiderunt Pontio Pilato præsidī. Vide diabolū, quomodo omnes illos comprehendat in diebus illis, persuadens eis ut sacrificarent, quum sacrificare & offerre debebāt pro aliorum peccatis, ignorantia & purgatione. Illi autem Iesum & ligant, & adducunt ad Pilatū præsidem, qui à Pontio erat, Rhomanis autē tributarius, & ab eis in Iudæam præses missus. Tradiderunt itaq̃ dominum Pilato, ut seditiosum, & uirum qui tyrannidem meditatus esset.

Tūc uidens Iudas, qui eum tradiderat, quod damnatus esset: poenitudine ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinem innoxium. Illi autem dixerunt: Quid ad nos? tu uidebis. Et proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens, laqueo se suspendit. Tarde sapere incipit, & poenitet quidem, non autem recte. Nam suum poenitere bonum erat, suffocari autem diaboli cum. Proinde non ferens ignominias subsequuturas, seipsum à uita subduxit. Oportebat lachrymari, & propitiationem querere proditorem. Quidam autem dicunt, quod Iudas quum auarus esset, sperabat proditione Christi multum lucri, & Christum non occisum iri: sed euasurum, sicut sæpius & antea, quum autem tunc uidisset condemnatum ut moreretur, poenitentia rei ductus est, quod aliū quā opinabatur exitū res sortiret. Idcirco & se strangulauit, ut præueniat Iesum in inferno, & ibi orādo salutem assequatur. Verum scias, quod posuit quidem collum suum in laqueum, & quum penderet ab arbore,

bore, arbore inclinata superuixit, deo uolente ipsum uel in poenitentiam conseruare, uel in traductionem & confusionem. Dicunt enim, quod morbo hydropico laborarit: ita ut *Iude morr.* transire non potuerit orbitam, & deinde cecidisse pronum, & crepuisse medium, hoc est disrumpum esse, ut dicit Lucas in Actis.

Principes autem sacerdotum acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam, quia precium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum: quapropter uocatus est ager ille, ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est, quod dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos precium aestimati, quem aestimatum emerunt a filiis Israel, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi dominus. Corbonam dicebant thesaurum in templo, in quem mittebant dona quae deo offerebantur. Vide autem quomodo deus infatuet illos, ut traducatur mens illorum sanguinaria. Vnde quae in hunc diem dicitur ager sanguinis, ut omnes sint memores, quod dominum occiderint. Disce autem & hoc, quod & apud Iudaeos fuerit in precio hospitalitas, unde in sepulturam peregrinorum agrum illum emerunt. Confundamur igitur nos, qui uita perfectioris uidemur esse, & peregrinos despiciamus. Precium autem aestimati, hoc est Christi. Inaestimabilis enim fuit, & aestimatus est a filiis Israel, hoc est precium eius constituerunt filij Israel, pacti cum Iuda ut darent illi triginta argenteos.

Iesus autem stetit ante praesidem, & interrogauit eum praeses, dicens: Tu es rex Iudaeorum? Dicit illi Iesus: Tu dicis. Et quum accusaretur a principibus sacerdotum, & senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quam multa aduersus te dicunt te simonia? Et non respondit ei ad ullum uerbum, ita ut miraret praeses uehementer. Quasi capitalium criminum reus sistitur Pilato, & interrogat num inuaserit & conuauerit: & attentarit regnare Iudaeis: Iesus autem dixit illi, Tu dicis: sapientissimo responso dato. Neque enim dixit, Non sum: sed medio quodammodo dixit, Tu dicis. Hoc enim potest & sic intelligi: Sum sicut dicis. & sic: Ego quidem hoc non dico, tu autem dicis. Aliud uero responsum non dedit. Sciebat enim iniustum fore iudicium. Proinde admiratus est Pilatus dominum, & quod contemneret mortem, & quod tam eloquens & multa habens quae responderet, nihil responderet, sed accusatores contemneret. Discamus & nos hoc loco, quomodo gerere nos debeamus in iudicio iniusto, ne quid dicamus, ne tumultus maior oboriat, neue maiore condemnatione digni fiamus his, qui defensiones nostras audire nolunt.

In festo autem consueuerat praeses turbae dimittere unum uinctum quem uoluissent. Habebat autem tunc uinctum insignem, qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Vtrum uultis dimittam uobis, Barabbam, an Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod propter inuidiam tradidissent eum. Pilatus studebat absoluere, tamen lentius quam oportebat: debebat enim se pro ueritate obijcere. Primum quidem interrogabat dominum: Non audis quid illi contra te testificantur? Interrogauit autem, ut si Christus se excusaret, haberet occasionem absoluendi eum. At quum non defenderet se Christus, sciens se non dimissum iri, quantumuis se excusaret, aliam uiam inuenit Pilatus, & confugit iam ad consuetudinem, quasi sic diceret: Si non ut innocentem dimittitis Iesum, etiam si damnatus sit, detis tamen hoc festo. Quomodo suspicari potuisset Pilatus, quod innocentem ad crucifigendum peterent, & reum dimitteret? Sciens igitur non esse reum, sed inuidia traditum, ideo interrogat eos. Vnde ostendit se plus quam aequum erat molliorem: oportebat enim pro ueritate periclitari. Itaque dignus est condemnatione, tanquam ueritatis suppressor. Barabbas autem interpretari quis potest filium patris. Bar enim filius, abbas autem pater. Iudaei igitur filium patris sui diaboli postularunt, Iesum autem crucifixerunt: & usque in hunc diem filio patris sui Antichristo adherent, Christum autem recusant.

Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi cum iusto illo, multa enim passa sum hodie in somnis propter eum. Principes autem sacerdotum & seniores persuaserunt turbis, ut peterent Barabbam, Iesum uero perderent. Respon-

Cap. XXVII. THEOPHYLACTI ARCHIEP. BVLGAR. IN MATTHAEVM

dens autem praeses, ait illis: Vtrum uultis uobis e duobus dimittam? At illi dixerunt, Barabbam. Dixit illis Pilatus: Quid igitur faciam Iesu, qui dicitur Christus? Dicunt ei oēs, Crucifigatur. Praeses autem ait: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicētes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus, quod nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, manus abluit coram populo, dicēs: Innocens ego sum a sanguine iusti huius, uos uidebitis. Et respondens uniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc dimisit illis Barabbam, Iesum autem flagellatum tradidit, ut crucifigeretur.] Omiraculum, qui iudicatur a Pilato, uxorem eius terret. Nō ipse autem uidet somnium, sed uxor, uel quod ipse indignus erat, uel quod nō creditum, habitusque fuisset ad gratiam loqui: fortassis etiam tacuisset talia quum esset iudex. Prouidentiae autem opus somnium factum, non ut absolueretur Christus, sed ut seruetur uxor. Quomodo igitur non absoluit illum? quia non erat integrum dimittere illum, qui de tyrannide accusabatur. Verū oportebat causas inquirere illū, num milites cōscriberet, num arma fabricaret: nunc autē quasi mollis & mutus cedit, & idcirco non caret reprehensione. Nā quum peterent illi insignem illum malefactorem, dedit. De Christo autem interrogat: Quid igitur faciam de Iesu? quum iudex esset, poterat ipsum ui eripere, sicut & Paulum tribunus militum. Illi autem dicebant: Crucifigatur. Non solum occidere uolentes illum, sed & malam causam impingebant. Crux enim pessimorum supplicium erat. Porro lauatur, ut purum se ostendat, non ignarus odij. Iustum enim nominans Iesum, homicidis illum tradidit. At illi in se suscipiunt ultionem huic homicidio debitam, qua & grauati sunt, Rhomanis ipsos & ipsorum pueros perdentibus: & usque in hunc diem Iudaei illorum pueri a se sanguinem illius requiri experiuntur: nam ob suam incredulitatem persecutionem patiuntur ab omnibus. Flagellauit autem Iesum, hoc est uerberauit uel illis gratificans, uel ostendens quod & ipse illum condemnet, & non innocentem hominem crucifixuri sint, sed ignominia notatum. Impletum igitur est, & illud: Dorsum meum dederunt ad flagella.

Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in praetorio, congregauerunt ad eum uniuersam cohortem: & quum exuissent eum, circundederunt ei chlamydem cocineam, & coronam de spinis contextam imposuerunt super caput eius, & harundinem in dexteram eius, & genuflexo ante eum, illudebant ei, dicentes: Aue rex Iudaeorum. Et quum expuissent in eum, acceperunt harundinem, & percutiebant caput eius.] Hoc loco
 Psal. 38. impletur dictum Dauid: Opprobrium insipienti dedisti me. Milites enim quum insipientes essent, se digna faciebant. Chlamyde pro purpura ut regem induerunt, calamus pro sceptro dederunt, coronam pro diademate. Adorabant autem illudentes: hoc enim significat genuflectere, hoc est adorare. Vide quomodo nullam non contumeliae speciem exercuerint, iniuria afficientes faciem sputis, caput corona, manum calamo, reliquū corpus chlamyde, aures uerbis irrisorijs. Veruntamen omnia quae illi faciebant, per irrisionem faciebant. Tu tamen intellige ea quae maioris sunt mysterij. Chlamys enim cocinea naturam nostrā significat, quam quum sanguinaria esset & cordis rea, suscepit & induens sanctificauit. Corona autem ex spinis, peccata sunt ex curis huius uitae proueniētes, quae consumit sua deitate Christus: praesignatur enim per caput deitas. Calamus nostrae infirmae carnis symbolum est, quam suscepit dominus, sicut & Dauid dicit:
 Psal. 117. Dextera domini exaltauit me. Auribus autem suscipiendo ignominias, sanauit serpentis sibilum per aures Euae ingressum.

Et postquam illuissent ei, exuerunt eum chlamyde, & induerunt eum uestimentis suis, & abduxerunt eum, ut crucifigerent. Exeuntes autem, inuenerunt hominem Cyrenaeum, nomine Simonem: hunc adegerunt, ut tolleretur cruce eius.] Tres dicunt Simonē portasse crucē Iesu: Ioannes autē dicit ipsum dominū portasse. uerisimile est utrūque factum. Primū enim portauit Iesus crucē, quum nullus portare uellet. In uia autē inuenit Simonem, imposuerunt ei crucem. Tu autē & hic discere, quod Simon interpretari quis potest obedientiam. Qui igitur obedientiam habet, ille crucē Christi fert. Sed & Cyrene, quae una pentapoleos est, significat quinque sensus cogendos ad ferendam crucem.

Et uenerunt

Et uenerunt in locum, qui dicitur golgotha, quod est caluarie locus. Et dederunt ei acetum bibere cum felle mixtum: & quum gustasset, noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt uestimenta eius, sortem mittentes, ut impleretur quod dictum est per prophetam: Diuiserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserunt sortem. Et sedentes obseruabant eum illic, & imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est rex iudeorum. Crani locus dictus est, eo quod dicant qui traditiones tenent, quod Adam illic sepultus sit. Sicut enim in Adam omnes morimur, ita & in Christo uiuificari oportebat nos. Ne turberis autem, quod Euangelistae quidam dicant acetum cum felle allatum esse domino, & Marcus uinum myrrhatum, Ioannes uero acetum & fel cum hyssopo. Multi autem mortis modi fuerunt, quauis in cruce moriatur Christus: ut & lignum sanctificet per quod maledicti fuimus, & omnia benedicat: & coelestia, quae per supremam partem crucis significatur: & terrena, quae per suppedaneum: & fines terrae, orientem & occidentem, qui per transfuersas partes crucis signantur. Sed & extendit manus, ut in ulnas suscipiat & congreget filios dei dispersos. Diuidunt autem uestimenta eius milites, ut frugalis & nihil aliud habentis. Titulum autem quem dixit alius Euangelista, Matthaeus dixit causam. Ascripserunt enim cuius gratia crucifixus esset, nempe ut rex iudeorum, & rerum nouator. Illi igitur regnum ascripserunt pro accusatione. Veruntamen testimonium illud fidele, etiam ab inimicis adductum. Rex quidem est dominus, qui ad hoc uenit ut saluet iudeos. Quia autem carnales iudei noluerunt illum super se regnare, rex fit spiritualium iudeorum, hoc est confitentium. Iudeus enim confitens dicitur.

Tunc crucifiguntur cum eo duo latrones, unus a dextris, & alter a sinistris. Praeterea autem conuicia iaciebant in eum, mouentes capita sua, & dicentes: Tu ille qui destruebas templum, & in triduo aedificabas, serua te ipsum: si filius dei es, descende de cruce. Similiter & principes sacerdotum, illudentes cum scribis & senioribus, dicebant: Alios seruauit, semetipsum non potest seruare. Si rex israel est, descendat nunc de cruce, & credemus ei. Confidit in deo, liberet eum nunc si uult eum: dixit enim, Filius dei sum. Idipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo, exprobrabant ei. In conspectum Christi crucifixerunt cum eo duos latrones, ut & ipse iniquus existimetur cum illis. Figura autem erant duorum populorum, iudaici & gentilis. Qui uterque prauaricator res erat & flagitiosi ac exprobrantes Christo, sicut & primum ambo latrones improperebant. Alter autem & posterior resipiscens, confessus est regem, ideo & dicebat: Memor esto mei in regno tuo. sic & gentilis quoque populus blasphemabat. Diabolus autem sub mittebat dicentem, Si filius es dei, descende de cruce: ut incitatus descendat de cruce, & intereat salus omnium quae per crucem. At Christus, quia filius est dei, non obediuit inimico: & ut tu discas, quod non sit diaboli technis cedendum, sed bene operandum, etiam si homines male de nobis sentiant.

A sexta autem hora tenebrae factae sunt super uniuersam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam, clamauit Iesus uoce magna, dicens: Eli, eli lama sabachthani. hoc est, Deus meus, deus meus cur dereliquisti me? Quidam autem illic stantium, quum audissent, dicebant: Eliam uocat iste. Et continuo currens unus ex eis, quum acceptam spongiam impleisset aceto, imposuit harundini, dabatque ei ut biberet. Cateri uero dicebant: Sine, uideamus an ueniat Elias liberaturus eum. Tenebrae factae non erant iuxta naturae ordinem, ut ex eclipsi solis: neque enim quando est decimaquarta luna, fit solis deliquium: quum autem crucifigeretur, omnino decimaquarta luna erat: pascha enim Hebraeorum tunc fiebat, unde super naturam erant. Erant autem in toto mundo, non in parte mundi, sicut in Aegypto: ut monstretur quod luceat in passione conditoris creatura, & quod a iudea lux recesserit. Iudei quoque petentes signum a coelo, nunc uideant solem obtenebrari. Sexta autem die homo est conditus, qui & sexta hora de ligno comedit. Qua igitur hora dominus hominem condidit, eadem & lapsum curauit. Sexto die & sexta hora cruci affixus est. Hebraico autem idiomate dicit propheticum, ut monstretur quod non pugnet cum ueteri scriptura. Quod autem dicit, Ut quid me dereliquisti?

sti, ut ostendat se hominem uerum, & non iuxta apparentiam tantum naturalem habere appetitum uitæ. Sicut enim in mœstitudine fuit ante crucem, ostendens timorem naturæ nostræ congruentem: sic & nunc inquit, Vt quid me dereliquisti? insinuans naturalem uiuendi cupiditatem. Etenim uere homo erat, nobisq; per omnia similis, absque peccato. Quidam autem hoc sic intellexerunt, quod saluator in se personā gerēs ludæorum, & dicat: Vt quid dereliquisti Iudaicū populū dō pater, ut tantum admittat peccatum, & perditioni tradatur? Christus enim tanquā ex Iudæis natus, dereliquisti me dicit, hoc est meam cognationē, meūq; populū, ut quid dereliquisti, qđ per seipsum tale malum faciat. Turbæ autem quum non intellexissent uocem illam, nempe agrestes & imperitæ prophetīcorū dictorū, putabant quod Heliā uocaret. Non enim oēs Iudæi prophetica sciebant, sicut neq; nunc Christiani omnes forte ea, quæ in Euangelij. Cæterum acerum ei in potum dabant, ut moreretur priusquā ueniret Eliās adiuturus eū. Vnde alij dicunt: Sine, uideamus num ueniat Eliās, hoc est: sine eum, ne facias mori, ut sciamus an iuuetur ab Eliā.

Iesus autem quum iterum clamasset uoce magna, emisit spiritum. Et ecce uelū templi scissum est in duas partes, à summo usque ad imum, & terra mota est, & petrae scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierunt, surrexerunt. Et egressi ē monumentis post resurrectionem eius, uenerūt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis.] Clamat magna uoce Iesus, ut sciamus uerum esse quod dixit: Ioan. 10. Ego potestatem habeo, ut ponam animam meam, Animam enim suam ponit sua potestate. Quæ autem erat uox, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Non enim coactus, sed uoluntarius emisit spiritum. Hoc enim significat, commendo. Insinuat autē se illam iterum repetiturum: depositum enim & commodatum iterum assumitur. Gratia autem domino, quod illo moriente & spiritum suum in manus patris commendante, ex eo tēpore & sanctorū animæ in manu dei ponunt, & nō ut prius in inferni penetralibus; atq; ita sanctificatio nostra facta est mors Christi. Idcirco & magna uoce in clamat mortem, non audentem accedere nisi uocaret. Velum autem templi erat linteum quoddam, medio templi pēdens, discernensq; ab his quæ intra, ea quæ extra, ut interstitium. Scinditur hoc, demonstrante deo quod templum inaccessum & nunquā uisum, cuius intima uelamen secludebat, soluatur & prophanetur, ita ut omnibus sit spectabile. Nonnulli alias causas afferunt, & quod reuelentur omnia legalia, quæ prius litera ut uelamento quodam erant cooperta: & quæ prius obscura ac plena ænigmatibus, manifestentur nunc in Christo impleta. Et sicut erat mos Iudæis in blasphemijs contra deū scindere uestes, ita nūc quoq; diuinum templum, quasi ægreferens Christi mortem dirupit suam uestem, hoc est uelum. Posset quis & alia dicere: sed hæc sufficiant. Elementa uero commota, declarant eum qui patiebatur opificem suum, & factam rerum transmutationem. Scriptura enim terræ motum, in rerum alteratione ponit. Facta igitur est mutatio uisitationis dei à Iudæis in gētes. Et petrae, hoc est lapidea gētiliū corda diuisa sunt, & susceperunt semen ueritatis. Et mortui peccatis surrexerunt, & uenerunt in ciuitatē sanctam, supernam illam Hierusalem: apparueruntq; multis per latam uiam incedētib; & apparentes exēplar illis facti sunt uitæ bonæ & conuersionis. Nam qui uiderit quēpiam prius ab affectionibus suis mortuum, cōuersumq; & ingressum in sanctam illam, quæ in coelis est ciuitatem, imitatur illum per omnia, conuertiturq; & ipse. Verum hæc ita intellexisse curiosius fuerit. Tu autem cognosce, quod mortuorum resurrectio, quæ facta in cruce domini, significarit & eorum quæ in inferno fuerint libertatem. Apparuerunt autem multis, qui tunc surrexerunt, ut ne phantasma esse uideretur quod fiebat. Resurrexerunt autem illi, tantum signi gratia, manifestumq; est illud, quod iterum sunt mortui. Quidam autem dicunt, quod postquā Christus resurrexerit, resurrexerint & illi: sed nescio an hoc sit recipiendum.

Centurio uero, & qui cum eo erant custodientes Iesum, uiso terræ motū, & his quæ facta fuerant, timuerunt ualde, dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multæ & longinquo spectantes, quæ sequutæ fuerant Iesum à Galilæa, ministrantes ei.

et inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi. Centurio homo ethnicus, signis credit cum his qui secum erant: Iudæi autem qui legem & prophetas audierant, increduli manent. Tantum malum est malignitas, Et testificatur hic Centurio Christum. Mulieres uero spectantes ea quæ fiebant, ut sunt cōpatientissimæ, & genus damnatum, primæ fruuntur bonorum cōtemplatione. Et discipuli quidem fugiunt, mulieres autem fortes sunt. Mariam autem matrem Iacobi & Ioseph, deiparam dicit. Iacobus enim & Ioseph, filij erant Ioseph à priore eius uxore. Verum quia deipara uxor dicebatur Ioseph, merito & filiorum eius dicebatur mater, hoc est nouerca. Mater autem filiorum Zebedæi Salome dicebatur, quam & ipsam Ioseph filiā aiunt.

Vespere autem facto, uenit homo diues ab Arimathæa, nomine Ioseph, qui & ipse discipulus fuerat Iesu. Hic accessit ad Pilatum, ac postulauit corpus Iesu. Tūc Pilatus iussit reddi corpus. Et quum accepisset corpus Ioseph, inuoluit illud sindone munda, posuitque illud in monumento suo nouo, quod exciderat in petra: & aduoluto saxo ingenti ad ostium monumenti, abiit. Erant autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, sedentes contra sepulchrum. Delitescerebat quidem olim Ioseph, nunc autem magnam rem audet, ponens animam suam pro corpore magistri, tantasque inimicitias Iudæorum suscipiens. Porro pro magno dono donatum est illi corpus Iesu: nam quum ut seditiosus esset occisus, reliquum erat ut insepultus abijceretur. Verum quum Ioseph diues esset, uerisimile est quod Pilato aurum dederit. Proinde corpus quod acceperat, honorifice tractans, in sepulchro nouo recondidit, in quo nullus unquam positus erat: id quod diuina dispensatione factum, ne quum resurrexisset dominus, posset quis dicere, quod alius ante eum sepultus illic mortuus resurrexisset: & idcirco fuit monumentum nouum. Maria autem Magdalene, & altera Maria, hoc est deipara, quam supra dixerat Ioseph & Iacobi matrem, ambæ assederunt ad sepulturam: ita ut quum furor Iudæorum cessaret, abirent & abluerent corpus ac inungerent. De his mulieribus dicebat Esaias: Mulieres uenientes à spectaculo, uenite: non enim populus est habens intellectum. Manifeste enim loquitur de Iudaico populo, qui crucifixerat dominum, quod non habeat intellectum. Aduocat igitur mulieres, ut populum quidē intellectu carentem derelinqueret: ad apostolos autem accederent, & illis resurrectionis Euangelium prædicarent.

Esaiæ 27.

Postero autem die, quæ sequitur parasceuen, cōuenerunt principes sacerdotum & pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus, quod impostor ille dixit adhuc uiuens: Post tres dies resurgam. iube ergo muniri sepulchrum usque in diem tertium, ne quando ueniāt discipuli eius, & furentur eum, dicantque plebi, surrexit à mortuis: & erit nouissimus error peior illo priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: Ite, munite sicut scitis. Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum, obsignato lapide, adhibitis custodiibus. Non nominat sabbatum, sabbatum, eo quod non erat sabbatum, quātum ad Iudæorum insaniam attinebat: quum enim lex præcipiat, ne quis se moueat die sabbati à loco suo, præuicatores Iudæi uadunt ad alienigenam Pilatum, & non ad congregationem, quam lex permittebat. Et ipsi quidem sua malitia instigantur, ut uadant ad sepulchrum, & muniāt sepulchrum. Dei autem dispensatione hoc factum, ut resurrectio inimicis testibus cōprobetur, dum sepulchrum munitur & custoditur. Interrogatione autem dignum: unde Iudæi sciebant Christum tertio die resurrecturum? Nondum enim dominus nuda, & manifeste eis de hoc dixerat. Dici potest, quod à figura Ionæ cognouerint, præsertim quum Christus dixerit: Sicut Ionas fuit tribus diebus in uentre ceti, ita & ego in uentre terræ. Vel ex illo quod dixit, Soluite templum hoc: quod prius non intellexerunt, sed putabant quod de templo Iudaico sentiret, & ideo testimonium hoc contra eum protulerunt. nunc autem ubi cognouerunt, quod sepulchrum dixerat corpus proprium, timent, & impostorem cognominant, neque post mortem à malitia cessant. Ceterum custodia Rhomanum nomen est: ita enim milites ad custodiendum ordinatos nominant.

Ionæ 2.